

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

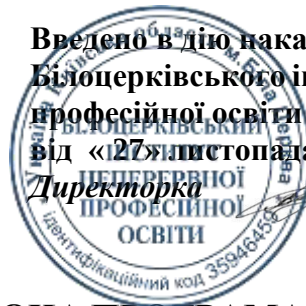
**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

«26» листопада 2024 року протокол № 8

**Введено в дію наказом директорки
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

від «27» листопада 2024 року № 01-01/37А-О.Д.

Директорка Вікторія СИДОРЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Сучасні теорії соціальної психології»**

Шифр за ОП	<u>ОК.8</u>
Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>053 Психологія</u>
Освітня програма	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Рік навчання	<u>I, семестр 1, семестр 2</u>
Вид дисципліни	<u>професійна підготовка</u>
Форма навчання	<u>заочна</u>

Біла Церква 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні теорії соціальної психології» складена відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Автор-укладач робочої програми:

Торба Наталія Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 12 від 05 листопада 2024 р.)

Рекомендовано на засіданні Ради із забезпечення якості освітньої діяльності
та якості вищої освіти
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 4 від 22 листопада 2024 р.)

Затверджено Вченою радою
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
(протокол № 8 від 26 листопада 2024 р.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS –5	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова
		Рік підготовки
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: 053 Психологія	1
		Семестр
	Освітньо-професійна програма: «Психологія»	1,2
		Лекції
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	18
		Практичні заняття
		18
		Самостійна робота
		114
		Індивідуальні завдання
		Творчі практичні завдання
		Вид контролю – залік. Екзамен

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить – 15 % : 85 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни ознайомлення студентів з сучасними теоріями соціальної психології, уявленнями світової та вітчизняної соціальної психології про основні соціально психологічні феномени суспільства; засвоєння теоретичних основ соціальної психології, систематизація фундаментальних знань і аналіз головних тенденцій сучасних досліджень в галузі соціальної психології.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти ряду компетентностей зазначених нижче:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах, співпрацювати з представниками інших споріднених професій, громадських організаціях з питань надання психологічної допомоги.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію, налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях, здійснювати психологічний супровід з урахуванням особливостей психоемоційних станів та світоглядних позицій

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

РН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливої інформації із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, здійснювати реферування наукових джерел. обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.

РН5. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій, презентувати власні способи розв'язання психологічних проблем і узагальнювати емпіричні дані, формулювати теоретичні висновки.

РН7. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість, організовувати та реалізовувати освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

РН10. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності, демонструвати соціальну відповідальність та свідому поведінку, сповідувати гуманістичні та демократичні цінності.

РН13. Застосовувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам з урахуванням їх світоглядних позицій та культурних цінностей, розробляти програми психологічного супроводу освітньої та професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. «Предмет і проблематика соціальної психології»

Отже, соціальна психологія – це наука про внутрішній (психічний) зміст соціальних явищ. Такою вона є у своїх дійсних межах, хоч вони й не всіма представниками соціальних наук визнаються. Нерідко соціальну психологію означають як наукову дисципліну, що зародилася в надрах соціології і психології, посідає проміжне місце між цими двома «батьківськими» науками і виконує функцію своєрідного «коридору», яким вони між собою сполучаються.

Такі твердження породжують уявлення, що нібито був час, коли соціологія і психологія вже існували як розвинені науки, і від них, мовляв, почала відбруньковуватися соціальна психологія. Це, своєю чергою, спричинюється до сумнівів щодо її наукового статусу, сприйняття її фактично як маргінальної дисципліни, такої собі «бідної падчірки», котра приречена постійно шукати свій предмет досліджень, відвойовуючи його по шматочку в «батьківських» наук. Однак теза про зародження соціальної психології «в надрах» соціології і психології, м'яко кажучи, не цілком відповідає дійсності.

Насправді в період появи перших соціально-психологічних теорій (а це була друга половина XIX ст.) соціологія і психологія ще лише формувалися як самостійні науки, їхні епістемологічні межі були хисткими і невиразними. Тому узвичаєне віднесення вчених, які порушували соціально-психологічні проблеми, до соціологів, психологів чи соціальних психологів часто-густо не має переконливих підстав, є наслідком суто довільних і не завжди достатньо вмотивованих тлумачень, спричинених пізнішими намаганнями монополізувати міждисциплінарну інтелектуальну спадщину в інтересах вивищення тієї чи тієї науки. Історичні факти засвідчують, що соціально-психологічні знання формувалися не «в надрах», а в процесі становлення психології і соціології як наук.

Тема 2. Історія становлення та розвитку теорій соціальної психології

Сучасна західна соціальна психологія не ґрунтується на якійсь одній цілісній інтегративній теорії. Це радше психологія орієнтацій, напрямків, пов'язаних із іменами вчених, які їх започаткували. Враховуючи, що до 60—70-х років XX ст. у світі домінувала американська соціальна психологія, можна говорити про американську традицію у цій науці. Йдеться як про теоретичні концепції, так і про прикладні аспекти, пов'язані з методами та техніками дослідження.

Визначити головні теоретичні орієнтації західної соціальної психології надзвичайно важко через відсутність критеріїв їх чіткої диференціації. У 60-х роках американськими психологами були запропоновані два принципи аналізу теоретичних позицій вченого: розуміння ним природи людини та головна проблематика досліджень. Пізніше була здійснена спроба конкретизації цих двох принципів шляхом введення шести критеріїв розрізнення теоретичних підходів, зокрема таких: головне джерело даних для спостереження; поняття, які використовуються для пояснення мотивації або, ширше, особистості загалом; роль свідомості в поведінці; роль несвідомого в поведінці; роль зовнішнього середовища; роль соціокультурного середовища.

Виходячи з цих критеріїв, більшість американських соціальних психологів виокремлюють три психологічні напрямки: біхевіоризм, психоаналіз, когнітивізм (гештальт теорію) та один соціологічний — інтеракціонізм (хоча не всі представники психологічного напрямку виокремлюють інтеракціонізм як теоретичну орієнтацію соціальної психології). Зокрема, американські соціальні психологи Дж. Мак-Девід та У. Херері до переліку головних соціально-психологічних теорій інтеракціонізм не включають.

Тема 3. Соціальне настановлення особистості як регулятор соціальної поведінки.

Ідея виявлення рушіїв людської поведінки в соціумі (у групах, у міжособовій взаємодії) посідає в соціально-психологічному знанні одне із центральних місць, є в певному розумінні його першоосновою. Що спонукає людину до реалізації того чи іншого сценарію соціальної поведінки в конкретній ситуації, чим зумовлюється вибір можливих поведінкових альтернатив та їх зміна? Що, власне, регулює соціальну поведінку — внутрішній світ індивіда чи зовнішні обставини? Ці питання від самого початку цікавили соціальну психологію. Відповідь на них шукали насамперед у тих станах і властивостях людини, які передують реальній поведінці і є латентними, тобто прихованими від безпосереднього спостереження. Ідеться про так звані ціннісно-ставленнєві механізми. Тож саме з них і розпочнемо розгляд проблеми регуляції соціальної поведінки, її пояснення та передбачення.

Серед феноменів, які лежать в основі регуляції соціальної поведінки індивідів і груп, одним із найважливіших є соціальне настановлення. Воно завжди враховується в життєвій практиці, коли йдеться про прогнозування чиєїсь поведінки.

У кожному випадку прогноз базується на інформації про ставлення до

когось чи до чогось. Отже, у повсякденному житті побутує думка, що ставлення визначає нашу поведінку стосовно об'єкта ставлення. Традицію вивчення соціальних настановлень було започатковано в американській соціології і соціальній психології, звідки й прийшов сам термін для позначення цього феномена – «атитюд» (attitude в перекладі з англійської означає «ставлення»). В Україні конкурують з цим терміном терміни-синоніми «соціальне настановлення» і «соціальна настанова». Соціальне настановлення (атитюд) – одне із засадничих понять соціальної психології, під яким розуміють соціально детерміновану схильність особистості чи групи до заздалегідь визначеного ставлення-позиції щодо того чи іншого соціального об'єкта (людини, явища, події).

В онтологічному та історико-науковому аспектах поняття соціального настановлення пов'язане із загальнопсихологічним поняттям “настановлення” (від англ. set – прописувати, встановлювати, налаштовувати), яке ввели в ужиток на початку XX ст. німецькі вчені Л. Ланге, Г. Мюллер, Ф. Шуман, що працювали в галузі експериментальної психології. Таку назву дістав зумовлений минулим досвідом людини чинник, який визначав швидкість її реагування на експериментальну ситуацію сприймання, тобто налаштованість на певну цілеспрямовану діяльність щодо об'єкта в разі можливої його появи.

Тема 4. Гуманістичний напрямок в соціальній психології. Сучасні теорії соціальної психології.

Гуманістична психологія сформувалась в середині XX ст. як реакція проти зовнішнього детермінізму теорії наущіння і внутрішнього детермінізму, який пропонується психоаналізом. Тому інколи гуманістичну психологію називають третьою силою в дослідженні особистості, а теоретичні напрямки персонології часто класифікують в термінах трьох основних категорій.

Перша – психоаналіз – представляє людину як істоту з інстинктами та інтрапсихічними конфліктами.

Другий напрямок в психології особистості, біхевіоризм, трактує людей як результат впливу зовнішнього середовища.

Гуманістична психологія – це третій напрямок в персонології, який протистоїть першим двом. Психологи гуманістичного напрямку відкидають детермінізм поглядів, інстинктів або середовищного програмування. Вони вважають, що люди самі вибирають, як їм жити. Найбільш відомими представниками гуманістичної психології вважаються американські психологи А. Маслоу та К. Роджерс. Ці психологи вище за все ставлять людський потенціал. Гуманістична психологія заявляє, що людина позитивна за своєю природою і здатна до самоудосконалення. З точки зору гуманістичної

психології, сама сутність людини постійно рухає її у напрямку особистісного росту, творчості і самодостатності, якщо тільки сильні обставини оточення не перешкоджають цьому.

Тема 5. Соціальна комунікація і міжособистісна взаємодія

Комунікація – це передача інформації від однієї системи до іншої через посередництво спеціальних носіїв, сигналів. В суспільстві комунікація здійснюється між індивідами, групами, організаціями, державами, культурами завдяки знаковим системам (мовам). Комунікація між людьми відбувається у формі спілкування, як обмін повідомленнями, в яких відображено знання, думки, ідеї, ціннісні ставлення, емоційні стани, програми діяльності сторін, що спілкуються. В процесі безпосереднього спілкування між людьми комунікація нерозривно пов'язана з їх психологічною взаємодією і лише в абстракції може розглядатись як самостійна інформаційна форма міжособистісного спілкування. В загальній теорії інформації є поняття «семантично значуща інформація», тобто, та що має смисл і впливає на зміну поведінки. За характером впливу інформація, що йде від комунікатора, може бути: Спонукальна – висловлюється у наказі, проханні, інструкції, пораді і розрахована на те, щоб стимулювати певні дії, та виконує такі функції: - активізація поведінки, тобто, спонукає до дії у певному напрямку; -інтердикція – заборона певних дій; -дестабілізація – порушення деяких автономних форм поведінки. Констатуюча – виступає у формі повідомлення і передбачає зміну поведінки не прямо, а опосередковано та поступово. Залежно від спрямованості інформації, виділяють: Аксіальну – спрямовану на одного реципієнта. Ритуальну – спрямовується на багатьох реципієнтів

Тема 6. Група як соціально-психологічний феномен. Психологія великих груп та стихійних спільнот.

Спілкування і міжособистісна взаємодія відбуваються в соціальному контексті, тобто в конкретному соціально-історичному та соціокультурному середовищах, у різноманітних формуваннях і об'єднаннях. Існування таких угруповань та їх вплив на психіку індивіда є природним і об'єктивним результатом історичного розвитку людської цивілізації. Різноманітні сукупності індивідів соціальна психологія позначає поняттями – спільність – група. Соціальна спільність – сукупність індивідів, об'єднаних соціальними зв'язками і причетністю один до одного за певною ознакою. У загальному плані групу розглядають як конкретну спільність людей, які включені до

типових для них різновидів і форм діяльності та об'єднані системою відносин, поведінка та діяльність яких регулюється спільними цілями, нормами, цінностями.

Саме завдяки включенню людини до соціальної групи, на відміну від випадкового об'єднання, вона може задовольняти свої інтереси, потреби, цілі. До ознак соціальної ознаками групи відносять зміст та характер спільної діяльності; цілі та завдання цієї діяльності; певний тип відносин між членами групи; зовнішня та внутрішня організація групи; прийняті у групі норми та цінності; усвідомлення членами групи своєї належності до неї, наявність «ми-почуття»; наявність групових атрибутів (назва, символ, гасла). Дослідники вказують на певні відмінності в сутності та обсязі понять – соціальна спільність і – соціальна група. Якщо поняття – соціальна група в основному позначає функціонування певного угруповання, товариства, об'єднаних спільними цілями людей, то поняття – соціальна спільність акцентує на результатах цього функціонування – виникненні певного соціального переживання, яке стає надбанням кожного належного до неї індивіда. Крім того, поняття – соціальна спільність ширше за обсягом і містить поняття – соціальна група. Водночас вони за багатьма ознаками подібні між собою. Особливим різновидом великих соціальних груп є короткочасні об'єднання багатьох осіб, часто з різними інтересами, які збираються разом і демонструють спільні дії. Вони можуть бути кимось організованими, або виникати стихійно. Такі групи не завжди чітко усвідомлюють свою мету і можуть діяти дуже активно. У них легко виникають і поширюються різні масові явища: чутки, паніка та ін. Традиційно великими стихійними групами вважають масу, публіку, аудиторію, натовп.

Тема 7. Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси у малих соціальних групах

Різнорганізовані уявлення про малу соціальну групу, розвиток групової психології стали передумовою кристалізації різнорганізованих напрямів у її вивченні. Найпомітніші серед них: Діяльнісний підхід заснований на принципі діяльності. В рамках даного підходу розроблено ряд теорій групової активності: стратометрична концепція групової активності, програмно-рольовий підхід до дослідження наукового колективу, модель соціально-перцептивних процесів. Організаційно-управлінський підхід заснований на уявленнях про соціальну організацію та управлінську діяльність, має виражений прикладний характер та орієнтований переважно на психологічне забезпечення виробництва. Параметрична концепція відстоює ідею про те, що

поетапний розвиток малої групи здійснюється завдяки розвитку її важливих соціально-психологічних параметрів (організаційних, емоційних, динамічних характеристик групи). Соціометричний підхід заснований Дж. Морено на виокремленні двох структур суспільних відносин: макроструктури як просторового розміщення індивідів у різних формах життєдіяльності і мікроструктури — психологічних взаємин особистості з оточенням.

Мікроструктура є пріоритетною щодо макроструктури, оскільки визначає стан не лише малої групи, а й суспільства, оптимальним варіантом побудови якого є узгодження обох структур. Соціологічний напрям пов'язаний з експериментальною діяльністю Е. Мейо, який виокремлював дві системи взаємин у групі — формальну і неформальну, а також розкрив роль неформальної групи в задоволенні важливих соціальних потреб індивіда (прийняття, підтвердження, належність до групи). В основу школи — групової динаміки покладено — теорію поля К. Левіна, згідно з якою поведінка людини зумовлюється взаємодією соціальних і психологічних детермінантів. Дослідження функціонування груп із заданими характеристиками отримало назву — групової динаміки, оскільки проблематика аналізу зводилася до вивчення сукупності групових процесів: утворення і розвитку групи, умов її формування та ефективності діяльності, особливостей взаємозв'язку групи з індивідом та іншими групами. Психоаналітичний підхід базується на засадах психоаналізу З.Фрейда. Спільним для теорій, які виникли у межах цього підходу, є уявлення про групу як інваріант індивіда з його потребами, мотивами, цілями, які ним не усвідомлюються. Психоаналітичне дослідження групових процесів базується на теоретичному узагальненні даних психотерапевтичних або тренінгових груп, що не завжди правомірно і коректно. Інтеракціоністський підхід виходить з того, що групова поведінка зумовлюється взаємодією, активністю учасників групи та взаєминами 50 між ними. Вихідною позицією аналізу є не окремий індивід, яку психоаналізі, а соціальний процес, який розглядається як інтеракція (взаємодія) індивідів у групі чи в суспільстві.

Тема 8. Теорії лідерства та керівництва. Лідерство та керівництво як форми управління соціальних груп

Деякий час поняття «лідерство» та «керівництво» не диференціювалися, їх розглядали як тотожні явища. Лідерство і керівництво стало об'єктом дослідження на початку XX століття, у зв'язку з інтересом до проблем управління. Сформувалися різні концептуальні системи, теорії, кожна з яких розглядала його під особливим кутом зору, відповідно пояснюючи його

походження, сутнісні особливості, вплив на функціонування малої соціальної групи. Теорія рис (особистісна теорія лідерства). Концентруючи свою увагу на вроджених якостях лідера, доводить, що ним може бути особа з певними особистісними якостями (сукупністю певних психологічних рис). У надрах теорії рис зародилася харизматична концепція, згідно з якою людина народжується із задатками лідера, лідерство послане окремим видатним особистостям як благодать, - харизма (грец. charisma – дар, милість, Божа благодать). Теорія людських ролей (Р.Бейлс) розглядає ролі «професіонала» лідера, орієнтованого на вирішення ділових проблем, і «соціально-емоційного фахівця», який вирішує проблеми людських стосунків.

Прибічники інтерактивної теорії вважають, що лідером може стати будь-яка людина, яка займає відповідне місце в системі міжособистісних стосунків. Вибір лідера потрібно здійснювати з урахуванням індивідуальних особливостей кандидата, особистісних характеристик інших членів групи, наявної ситуації і виконуваного завдання. Поведінковий підхід до проблем лідерства. На думку його представників, лідером стає людина, яка дотримується певного стилю поведінки. Синтетична (або комплексна) теорія розглядає лідерство як процес організації міжособистісних стосунків у групі, а лідер як суб'єкт управління цим процесом. Феномен лідерства розглядається в контексті спільної групової діяльності. Ситуативний підхід є загальновизнаним. Він визначає лідерство як продукт ситуації. Вимоги ситуації диктують вибір адекватних засобів і прийомів поведінки, відповідної комбінації особистісних рис, здатних максимально враховувати можливі зміни у її розвитку.

4. Структура курсу та форма контролю знань

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість					Балі в (max)
			годин					
			лк.	лаб.	пр.	СР		
Змістовний модуль 1 «Методика викладання психології у вищій школі»								
	Лекція №1	Предмет і проблематика соціальної психології	2					5

	Практична робота № 1	Предмет, завдання та методи соціальної психології			2		
	Самостійна робота № 1	Предмет, завдання та структура соціальної психології				12	8
	Лекція № 2-	Історія становлення та розвитку теорій соціальної психології	2				2
	Практичне заняття № 2	Головні напрямки розвитку сучасної західної соціальної психології			2		5
	Самостійна робота № 2	Становлення та історія розвитку соціальної психології як науки				12	4
	Лекція № 3	Соціальне становлення особистості як регулятор соціальної поведінки	2				2
	Практичне заняття № 3	Гуманістична психологія. Необіхевіористичний напрямок розвитку соціальної психології			2		10
	Самостійна робота № 3	Регулятивні механізми соціальної поведінки				12	10
	Лекція № 4	Гуманістичний напрямок соціальної психології. Сучасні теорії соціальної психології.	4			14	9
	Практичне заняття № 4	Сучасні теорії соціальної психології			4		10
	Самостійна робота № 4	Головні напрямки розвитку сучасної західної соціальної психології.				14	8
	Лекція № 5	Соціальна комунікація і міжособистісна взаємодія	2				2
	Практичне заняття № 5	Соціальна комунікація. Специфічні особливості комунікативного процесу.			2	14	5
	Самостійна робота № 5	Головні напрями розвитку сучасної західної соціальної психології.				12	4
	Лекція № 6	Група як соціально-психологічний феномен. Психологія великих груп та стихійних спільнот	2				1

Практичне заняття № 6	Проблема групи у соціальній психології. Психологія великих груп.			2		5
Самостійна робота № 6	Група як соціально-психологічний феномен. Психологія великих груп. та стихійних спільнот				12	4
Лекція № 7	Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси в малій соціальній групі.	2				1
Практичне заняття № 7	Психологія малих соціальних груп		2	2		5
Самостійна робота № 7	Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси в малих соціальних групах.				12	4
Лекція № 8	Теорії лідерства та керівництва. Лідерство і керівництво як форма управління соціальних груп.	2				
Практичне заняття № 8	Лідерство та керівництво у малих соціальних групах			2		
Самостійна робота № 8	Лідерство та керівництво як форма управління соціальних груп.					
Всього за змістовний модуль 1 – 150 год.		18	-	18	114	100
Екзамен						25
Залік						25
Всього з навчальної дисципліни – 150 год.						

5. Теми лекцій

Тема 1. Предмет і проблематика соціальної психології

План:

- 1.1. Соціальна психологія як науковий напрям.
 - 1.2. Проблема визначення предмета соціальної психології.
 - 1.3. Структура і функції соціальної психології
 - 1.4. Критичний аналіз тенденцій антипсихологізму за В. А. Роменцем
- Література:
- Основна: 2; 6; 9; 13.
- Додаткова: 1, 2, 4. та самостійний підбір літератури.

Тема 2. Історія становлення та розвитку теорій соціальної психології

План:

1. Зародження й розвиток теорій соціальної психології в країнах Заходу.
2. Соціально-психологічні теорії колективних уявлень, теорія психології народів.
3. Теорія психології мас, теорія інстинктів соціальної поведінки
4. Становлення експериментального етапу розвитку соціальної психології
5. Основні напрями розвитку соціальної психології біхевіоризм соціальний біхевіоризм теорій когнітивної відповідності
6. Вплив психоаналізу на розвиток соціальної психології.
7. Особливості становлення соціальної психології в Україні.

Література:

Основна: 2; 5; 7; 16.

Додаткова: 2, 4, 8. та самостійний підбір літератури.

Тема 3. Соціальне становлення особистості як регулятор соціальної поведінки.

План:

1. Проблеми регуляції соціальної поведінки, її пояснення та передбачення.
2. Соціальні стереотипи їх вплив на соціальні відносини.
3. Атитюд як стан особистості. Класифікація атитюдів
4. Функції та структура соціального настановлення. Зміна соціального настановлення.
5. Теорія когнітивного дисонансу. Способи усунення когнітивного дисонансу.
6. Цінності та ціннісні орієнтації. Соціально-психологічні характеристики цінностей.
7. Класифікація цінностей. Класифікація цінностей за Р. Інглехартом. Основні види цінностей
8. Ієрархічна модель диспозиційної регуляції соціальної поведінки особистості (за В. О. Ядовим.) Диспозиційна концепція.

Література:

Основна: 4; 7; 9; 13, 16.

Додаткова: 1, 5, 7. та самостійний підбір літератури.

Тема 4. Гуманістичний напрямок соціальної психології. Сучасні теорії соціальної психології

План:

1. Історичні передумови формування гуманістичної соціальної психології.
2. Теорія особистості Маслоу.
3. Теорія ієрархії потреб.
4. Самоактуалізація особистості.
5. Гуманістичний напрямок Карла Роджерса.
6. Соціально-екологічна теорія У. Бронфенбреннера.

Література:

Основна: 2, 5;7;11,15.

Додаткова: 2, 4, 6, 7. та самостійний підбір літератури.

Тема 5. Соціальна комунікація і міжособистісна взаємодія

План:

1. Поняття комунікації та її різновиди.
2. Засоби комунікації.
3. Комунікативні бар'єри та їх подолання.
4. Специфіка міжособистісного інформаційного обміну.
5. Загальна характеристика міжособистісної взаємодії. Поняття соціальної інтеракції.
6. Типи та стратегії міжособистісної взаємодії.

Література:

Основна: 4; 6; 9; 16.

Додаткова: 1, 2, 5,6. та самостійний підбір літератури.

Тема 6. Група як соціально-психологічний феномен. Психологія великих груп та стихійних спільнот

План:

1. Поняття соціальної групи. Ознаки та психологічні характеристики групи.
2. Класифікація груп.
3. Психологічні характеристики великих соціальних груп та стихійних спільнот.
4. Психологія етнічних груп.
5. Психологічні особливості українського національного характеру.

Література:

Основна: 2;4, 6; 9; 15.

Додаткова: 1, 2, 7. та самостійний підбір літератури.

Тема 7. Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси в малій соціальній групі

План:

1.Теоретичні підходи до дослідження груп у зарубіжній та вітчизняній психології.

2. Поняття та ознаки малої групи.

3.Класифікація малих соціальних груп.

4.Групова динаміка. Характеристика процесів групової динаміки.

5. Психологія міжгрупових відносин

Література:

Основна: 3, 6, 9; 11,16.

Додаткова: 1, 3, 4, та самостійний підбір літератури.

Тема 8. Теорії походження лідерства та керівництва. Лідерство та керівництво як форми управління соціальних груп

План

1.Поняття про лідерство та керівництво як персоніфіковані форми управління соціальних груп.

2.Теорії походження лідерства та керівництва.

3.Стиль керівництва і проблеми ефективності групової діяльності.

4.Характеристика стилів керівництва. Типи лідерства.

5.Індивідуально-психологічні характеристики керівника як чинник ефективного управління.

Література:

Основна: 2, 4, 6; 9, 15.

Додаткова: 2, 3,4, та самостійний підбір літератури.

7. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів:

Підготовка до контрольних заходів – 24 год.

Опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях – 64 год., виконання індивідуальних дослідницьких завдань – 26 год.

Усього 114 год.

Перелік тем для самостійного опрацювання:

Предмет, завдання та структура соціальної психології.

Становлення та історія розвитку соціальної психології як науки.

Регулятивні механізми соціальної поведінки.

Головні напрямки розвитку сучасної західної соціальної психології.

Соціальна комунікація і міжособистісна взаємодія.

Група як соціально-психологічний феномен. Психологія великих груп та стихійних спільностей.

Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси у малих соціальних групах.

Лідерство та керівництво як форми управління соціальних груп.

Індивідуально-дослідницькі завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток практичних умінь слухачів щодо застосування набутих теоретичних знань. Самостійна робота слухачів при виконанні індивідуально-дослідницьких завдань полягає у виконанні завдань для самостійної роботи до тем 1-8.

Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час усного опитування, модульного (тестові завдання та перевірка завдань для самостійної роботи до тем 1-8 і підсумкового (залік) контролю знань.

Завдання для самостійної роботи до теми № 1

Тема: «Предмет, завдання та структура соціальної психології»

Завдання.

1. Три основні підходи у визначенні предмета соціальної психології.
2. Соціальна психіка як об'єкт дослідження соціальної психології.
3. Системно-структурні компоненти соціальної психіки, їх характеристика.
4. Проблема визначення предмета соціальної психології.
5. Схарактеризуйте структуру соціальної психології як психологічної науки.
6. Схарактеризуйте тенденції антипсихологізму в розвитку соціальної психології. У чому полягав критичний аналіз цих тенденцій, зроблений українським істориком і теоретиком психології В. А. Роменцем?

Творче завдання

Уявіть, що вас запрошено до участі в дискусії з іноземними студентами-психологами про стан та шляхи розвитку соціальної психології як науки.

Стало відомо, що на цій дискусії виголосить фіксоване повідомлення американський студент, виступ якого базуватиметься на тезах хрестоматійної статті Т.М. Ньюкома «Соціально-психологічна теорія: інтеграція індивідуального і соціального підходів», що завершується таким кредо: «Мені б хотілось, аби розвиток соціальної психології йшов шляхом вивчення як психологічних, так і соціологічних проблем. Я чекаю на теорію, котра б урахувала природу психологічних процесів не більшою і не меншою мірою, ніж реальні умови групового життя, в яких перебігають ці процеси». Викладач просить вас опонувати американському студентові. Готуючись до дискусії, уважно вивчіть згадану статтю Ньюкома. Особливу увагу зверніть на те, як він тлумачить категорії «індивідуальне» і «соціальне», як співвідносить їх із поняттям «психологічні процеси». Критично проаналізуйте ці тлумачення, послуговуючись матеріалами, викладеними в параграфі 1.1. «Предмет і проблематика соціальної психології». Виокреміть сентенції Ньюкома, які не видаються правомірними з теоретичного погляду і придатними для визначення шляхів дальшого розвитку соціальної психології. Доберіть аргументи, що спростовують ці сентенції. Занотуйте основні тези вашого виступу і приготуйтеся їх обстоювати.

Література

Основна: 2,5,9, 10;12.

Додаткова: 2,3, 5, 7 та самостійний підбір літератури

Завдання для самостійної роботи до теми № 2

Тема: «Становлення та історія розвитку соціальної психології як науки»

Завдання.

1. Причини виникнення соціальної психології.
2. Внесок провідних психологічних шкіл у розробку проблем соціальної психології.
3. Теоретичні та емпіричні джерела соціальної психології.

Завдання для самостійної роботи до теми № 3

Тема. Регулятивні механізми соціальної поведінки

Завдання.

1. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера. Когнітивні дисонанси

у повсякденному житті. Послаблення та усунення когнітивного дисонансу.

2. Роль цінностей і ціннісні орієнтації в регуляції соціальної поведінки.

3. Соціально-психологічні характеристики цінностей. Класифікація цінностей.

4. Основні підходи до визначення соціальної ситуації, їх різниця та спільність. Принцип ситуаційності в соціальній психології. Сила ситуації.

5. Схарактеризуйте параметри міжситуаційного і внутрішньоситуаційного аналізу соціальних ситуацій.

6. Масштаб соціальної ситуації. Типи ситуацій за їхнім масштабом.

7. Чому сьогодні, розглядаючи суб'єктивний масштаб сприймання людиною соціальної ситуації, варто ставити питання про його коригування?

Творчі завдання.

1. Уявіть, що ви здійснюєте психологічне забезпечення діяльності Збройних сил України. Вам запропонували попрацювати з групою військовополонених, яких готують до обміну. Мета вашої роботи – «розхитування» або й зміна деяких їхніх соціальних настановлень, зокрема тих, що стосуються довіри до влади країни агресора, готовності виконувати будь-які накази командирів, власних перспектив у цій війні тощо. Вам дається час – три місяці. Складіть програму роботи з військовополоненими, враховуючи відомі вам закономірності зміни соціальних настановлень.

2. До вас як психолога звернулася за консультацією Тетяна Л., котра переживає гострий когнітивний дисонанс. Вона має перфекціоністські настановлення щодо роботи, яку їй доводиться виконувати, тоді як характер роботи вимагає передусім високої оперативності виконання. Тому Тетяна повсякчас перебуває в стані фрустрації: робота виконується або занадто довго (аж до втрати сенсу виконання), або ж недостатньо якісно, що викликає у жінки важкі докори сумління. Над чим саме, на вашу думку, слід працювати з Тетяною? Що має бути головним завданням психолога в роботі з нею? Розробіть план роботи з клієнтом.

Література

Основна: 3,4,7, 10;15,16.

Додаткова: 1,5, 5,7. та самостійний підбір літератури

Завдання для самостійної роботи до теми № 4

Тема. Головні напрями розвитку сучасної західної соціальної психології.

Завдання

1. Загальна характеристика напрямків сучасної західної соціальної психології.
2. Інтеракціоністський напрямок:
 - А) символічний інтеракціонізм;
 - Б) рольові теорії;
 - В) теорії референтної групи.
3. Когнітивістський напрямок:
 - А) теорія структурного балансу Файдера;
 - Б) теорія комунікативних актів Т.Ньюкома ;
 - В) теорія когнітивного дисонансу Л-Фестенгера ;
 - Г) теорія конгруентності Ч.Осгуда і П.Танненбаума;
 - Д) когнітивний підхід С.Аша, Д.Креча і Р.Крачфілда
4. Необіхевіористський напрямок:
 - А) теорії агресії та наслідування;
 - Б) теорія діадичної взаємодії (за вибором).
5. Психоаналітичний напрямок:
 - А) динамічна теорія функціонуванні групи Байона;
 - Б) теорія розвитку групи В. Бенніса і Г. Шепарда;
 - В) тривимірна теорія інтерперсональної поведінки В. Шутца.
6. Гуманістична психологія.
7. Теорія С. Московічі.

Творчі завдання.

1. Підготуйте реферат по одному з запропонованих напрямів. Представте реферат з презентацією.
2. На прохання координатора одного з волонтерських рухів, які допомагають Українській армії, ви маєте підготувати «Пам'ятку для волонтерів» – рекомендації щодо їхніх дій, зокрема, в таких ситуаціях: – несправедливі звинувачення на адресу волонтера в тому, що він збирає кошти нібито з корисливою метою; – потреба об'єднати зусилля волонтерських угруповань з одного міста (селища, району), неформальні лідери яких недолюблюють одне одного; – назрівання конфлікту між волонтерами з приводу розподілу коштів, яких не вистачає на придбання всього, що потрібно; – різкі вияви невдоволення з боку воїнів-земляків тим, що волонтери допомагають не лише їм, а й іншим, «чужим», військовим підрозділам; – намагання бійців, що несуть службу на блок-посту, відібрати для своєї військової частини спорядження, яке волонтери везуть до іншої частини; – потреба звернутися по технічну допомогу до місцевого населення,

яке симпатизує скоріше сепаратистам, ніж тим, хто їм протистоїть; – дорожньо-транспортна пригода, в яку потрапили волонтери на звільненій території з вини: а) місцевого водія, б) їх самих; – інцидент з контрабандистами, котрі намагаються скористатися прикриттям волонтерів та їхніми транспортними засобами задля власного зиску; – несподівана зустріч з розвідувальною групою противника; – потрапляння в полон до бойовиків. Яку стратегію поведінки чи, можливо, поєднання стратегій у кожній із перелічених ситуацій ви покладете в основу своїх рекомендацій? Окресліть умови, за яких використання рекомендованих стратегій буде, на вашу думку, продуктивним.

Література

Основна: 2, 4, 8, 10; 12, 13.

Додаткова: 1, 4; 6, 8 та самостійний підбір літератури

Завдання для самостійної роботи до теми 5

Тема. Соціальна комунікація і міжособистісна взаємодія

Завдання.

1. Специфіка міжособистісного інформаційного обміну.
2. Масова комунікація як різновид міжгрупового спілкування
3. Інформаційний обмін у сучасному суспільстві.
4. Фасцинація. Технології фасцинації.
5. Мотиви соціальної взаємодії: кооперація, альтруїзм, рівність, конкуренція, індивідуалізм, агресія та ін.
6. Соціальна перцепція. Способи впливу у процесі спілкування
7. Перцептивні компоненти спілкування (взаємосприйняття, взаємооцінка, взаєморозуміння).
8. Психологічні способи впливу в процесі спілкування

Творче завдання

На тренінгу, присвяченому розвитку комунікативних навичок, виявилось, що в учасників (вони були направлені керівником організації, який замовив цей тренінг) дуже низька мотивація до роботи. Поясніть, як низька мотивація може позначитися на результативності тренінгу, якщо учасники згодні дисципліновано виконувати всі завдання. Розробіть програму невеликого мотиваційний тренінгу, який, відійшовши від попереднього плану, варто провести в цій групі, перш ніж продовжувати з нею основну роботу

Література

Основна: 1, 6, 9, 10;12, 14.

Додаткова: 1,2, 3, 6. та самостійний підбор літератури

Завдання для самостійної роботи до теми 6

Тема. Група як соціально-психологічний феномен. Психологія великих груп та стихійних спільнот.

Завдання.

1. Утворення великої соціальної групи та механізми її функціонування.
2. Сталі спільноти: етноси, нації, народи, соціальні класи, професійні та вікові групи тощо.
3. Характеристика стихійних спільнот (натовп, юрба, публіка).
4. Показники становища в групі. Інтегральна система вибірових відносин особистості.
5. Установка як психологічний та соціально-психологічний феномен.
6. Особистість як виконавець сукупності суспільних ролей.

Творчі завдання

1. Розшукайте в інтернеті дані кількох масових опитувань, що позиціонуються як вивчення громадської думки населення України. Проаналізуйте ці дані на предмет того, які складові групової психіки громадян нашої країни (політичної нації українців) вони відображають: чи тільки громадську думку, чи, можливо, певною мірою і суспільні настрої, інтереси, очікування, життєві орієнтації, деякі аспекти історичної пам'яті тощо. Поясніть, чому ви вважаєте, що ті чи ті дані масових опитувань відображають саме ці складові. Поміркуйте над можливістю використання різних емпіричних методів для дослідження.

2. Методом асоціативного експерименту дослідіть, якими бачаться у студентському середовищі представники таких професій, як учителі, лікарі, аграрії, психологи тощо. Аналіз отриманих даних покаже вам, чи склався в уявленнях респондентів психологічний портрет типового представника кожної із цих професій. За результатами дослідження зробіть повідомлення на семінарському занятті, висловивши міркування про те, чи свідчать вони про реальне існування в нашому суспільстві великих професійних груп, а також про можливу роль цих груп у суспільному житті.

3. Працівник підрозділу психологічного забезпечення МВС України просить вас невідкладно проконсультувати його з такого питання. Агресивно налаштована молодь у кількості близько тисячі осіб має намір узяти штурмом концертний палац, де через півгодини розпочнеться виступ популярної рок-зірки, квитки на який, за чутками, було розпродано за корупційними схемами.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що існує загроза зіткнення «штурмовиків» із чималим гуртом обурених глядачів, котрі, маючи квитки, унаслідок цього інциденту не встигли зайти до палацу. Як можна нейтралізувати несиловим способом агресивні дії молоді і загрозу зіткнення? Запропонуйте щонайменше три варіанти вирішення проблеми, щоб у разі, коли не спрацює перший варіант, можна було скористатися другим, а коли не спрацює другий – задіяти третій. Обґрунтуйте доцільність кожного варіанта і послідовність їх застосування. Цю ж ситуацію можна покласти в основу ділової гри, сформувавши три підгрупи. Перша «проговорюватиме» ймовірні дії «штурмовиків» і глядачів, котрі не потрапили до палацу; друга – варіанти їх нейтралізації; третя оцінюватиме ефективність пропонованих варіантів.

Література

Основна: 1, 3, 6, 8, 19; 12, 16.

Додаткова: 3; 5, 7. та самостійний підбір літератури

Завдання для самостійної роботи до теми 7

Тема. Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси у малих соціальних групах

Завдання.

1. Проблеми дослідження малої групи.
2. Причини виникнення групової норми.
3. Поняття про референтну групу. Теорії референтних груп Т.Хаймена, Ч.Кулі, В.Джеймса.
4. Групові конфлікти та способи їх розв'язання
5. Феномен групового тиску. Поняття «конформізм» та «конформність».
6. Вплив меншості на групу.
7. Поняття референтної групи особистості.

Творчі завдання

1. Визначте, до яких малих, середніх та великих реальних груп належите особисто ви. Як це впливає на вашу ідентичність? На яких етапах групоутворення перебувають ці групи? Обґрунтуйте свою думку, спираючись на відповідні ознаки групового розвитку
2. До вас звернувся керівник місцевого осередку політичної партії: «Невдовзі я маю провести збори, на яких належить колективно ухвалити відповідальне рішення, що вплине на майбутнє нашої організації. Більшість партійців зорієнтовані на такий варіант рішення, який видається мені

неправильним, навіть згубним. Щиро зізнаюся: я хочу, щоб було ухвалене інше рішення. Гадаю, багато залежить від процедури обговорення і власне голосування. Якою вона має бути?». Підкажіть, які деталі цієї процедури можуть підсилити конформність присутніх (їхнє бажання приєднатися до більшості), а які, навпаки, стимулюватимуть нонконформність рішення.

3. Пригадайте ваш найулюбленіший фольклорний твір – казку, пісню тощо. Проаналізуйте, як виявляє себе у цьому творі групове (національне) несвідоме. Порівняйте аналогічні твори різних народів.

4. Визначте, до яких малих, середніх та великих реальних груп належите особисто ви. Як це впливає на вашу ідентичність? На яких етапах групоутворення перебувають ці групи? Обґрунтуйте свою думку, спираючись на відповідні ознаки групового розвитку

Література

Основна: 1; 3;6 ; 8; 10;12

Додаткова: 2; 4,5,7. та самостійний підбір літератури

Завдання для самостійної роботи до теми 8

Тема. Лідерство та керівництво як форми управління соціальних груп.

Завдання.

1. Розвиток теорій лідерства. Порівняльний аналіз типологій лідерства.
2. Лідерство в сучасних умовах розвитку суспільства.
3. Харизматичний лідер: історичний екскурс.
4. Теорії походження лідерства і керівництва.
5. Дослідження К.Левіна стосовно впливу стилів лідерства на продуктивність праці.
6. Стили лідерства і керівництва за Л.І.Уманським, , Б.Д.Паригіним, Р.Лайкертом, Р.Блейком та Дж.Мутоном, Фідлером.

Творчі завдання.

1. Представте реферат по 6 завданню самостійної роботи. Автора стилю вибрати за бажанням.
2. Кого з відомих людей сучасності та минулого ви могли б назвати найуспішнішими лідерами – військовим, політичним, громадським, релігійним? Проаналізуйте, як їм вдавалося втілювати в собі ціннісно-цільовий потенціал групи? Чи було це важливим для досягнення успіху? Які лідерські ролі виконували ці люди? На основі здійсненого аналізу спробуйте розробити психологічні рекомендації для когось із сучасних вітчизняних

політичних лідерів.

Література

Основна: 1, 3,6,7, 10,16.

Додаткова: 2; 4,5,7, 8 та самостійний підбор літератури

8. Перелік питань, що виносяться на підсумковий модульний контроль

Підсумковий модульний контроль

1. Історичні етапи розвитку соціальної психології.
2. Особливості експериментального етапу розвитку соціальної психології.
3. Розвиток соціальної психології в Україні на межі XX-XXI століття.
4. Гуманістичний напрямок в соціальній психології.
5. Психоаналітичний напрямок в сучасній соціальній психології.
6. Соціально-екологічна теорія У.Бронфенбреннера.
7. Когнітивний напрямок в соціальній психології.
8. Форми існування соціально-психологічних явищ.
9. Спеціалізовані соціально-психологічні методи.
10. Специфічні особливості соціально-психологічного консультування.
11. Проблема типології особистості в соціально-психологічній науці.
12. Соціально-психологічний тренінг як засіб підвищення соціально-психологічної компетентності особистості.
13. Основні теоретичні напрямки дослідження процесу соціалізації особистості.
14. Аналіз теоретичних підходів до проблеми стадійності соціалізації особистості.
15. Особливості впливу деструктивних культів на особистість.
16. Спілкування як соціальна потреба людини.
17. Правила і техніки ефективного спілкування.
18. Проблема квазіспілкування у сучасному суспільстві.
19. Наукові дослідження афіліації як потреби у спілкуванні.
20. Невербальні засоби комунікації.
21. Дослідження взаємодії в концепції «символічного інтеракціонізму».
22. Особливості візуальної психодіагностики.
23. Сучасна теорія каузальної атрибуції Фріца Хайдера.
24. Сутність фундаментальної помилки каузальної атрибуції.
25. Особливості психологічного впливу у процесі спілкування.
26. Комунікативний потенціал малої соціальної групи.
27. Психологія масових явищ та масових комунікативних процесів.

28. Психологія соціальних класів.
29. Особливості поведінки людей в умовах урбаністичного середовища.
30. Психологія мас Г. Лебона.

9. Методи навчання

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) та практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються презентації, які поєднують словесні та наочні методи навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти акумулювати знання.

Під час практичних занять застосовуються словесні та практичні методи навчання, які спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти здібностей пізнання, а саме: дискусії, індивідуальна та командна форма роботи, кейси.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

10. Система оцінювання навчальних досягнень

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою за видами навчальної діяльності.

Види робіт	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	9
Участь у практичних заняттях (виступи, проблемні ситуації)	18
Самостійна робота (аналіз інформаційних джерел, опрацювання спеціальної літератури, виконання індивідуально-дослідницьких завдань)	53
Тестування за змістовими модулями 1 та 2	20
Екзамен	Сума балів за усіма видами робіт

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Електронний навчально-методичний комплекс за навчальною дисципліною «Сучасні теорії соціальної психології» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії навчальної дисципліни). URL: <https://surl.li/gxhnfu>

2. Методичної рекомендації до самостійної роботи за навчальною дисципліною «Сучасні теорії соціальної психології» (електронне видання, що знаходиться в репозитарії навчальної дисципліни). URL: <https://surl.li/uudhmm>

12. Питання до екзамену

1. Предмет соціальної психології.
2. Завдання соціальної психології.
3. Функції соціальної психології.
4. Структура соціальної психології.
5. Сфери застосування соціально-психологічних знань.
6. Зв'язок соціальної психології з іншими науками.
7. Проблеми і перспективи розвитку соціальної психології.
8. Передумови виникнення соціальної психології як самостійної наукової галузі.
9. Перші соціально-психологічні теорії.
10. Експериментально-прикладний період розвитку соціальної

психології.

11. Експериментальний етап у розвитку соціальної психології.
12. 13. Сучасний стан розвитку світової та вітчизняної соціальної психології.
14. Поняття методології наукового дослідження.
15. Специфічні особливості соціально-психологічних досліджень.
16. Етапи та програма соціально-психологічного дослідження.
17. Характеристика методів дослідження у соціальній психології.
18. Етичні проблеми соціально-психологічних досліджень.
19. Предмет і завдання прикладної соціальної психології.
20. Специфічні особливості прикладних досліджень у соціальній психології.
21. Сфери прикладних соціально-психологічних досліджень.
22. Поняття спілкування у соціальній психології. Спілкування у структурі соціальних і міжособистісних стосунків.
23. Розвиток спілкування в онтогенезі.
24. Функції та структура спілкування.
25. Види спілкування.
26. Форми та рівні спілкування.
27. Поняття моделей спілкування та їх порівняльна характеристика.
28. Особистісні властивості актуалізатора.
29. Причини маніпулятивного спілкування.
30. Маніпулятивні типи особистості.
31. Поняття стилю спілкування. Характеристика стилів спілкування.
32. Умови ефективного спілкування.
33. Соціальна комунікація. Специфіка міжособистісного інформаційного обміну.
34. Види комунікації: спонукальна, констатуюча, аксіальна і ретіальна.
35. Характеристика засобів комунікації.
36. Комунікативні бар'єри та їх подолання.
37. Поняття соціальної інтеракції. Структура інтеракції.
38. Типи та стратегії міжособистісної взаємодії (інтеракції).
39. Поняття соціальної перцепції. Роль соціальної перцепції у процесі взаєморозуміння.
40. Механізми соціальної перцепції (взаєморозуміння).
41. Атрибуція та помилки атрибуції.
42. Деформації соціальної перцепції.
43. Характеристика способів впливу у процесі спілкування.
50. Поняття соціальної групи. Ознаки соціальної групи.

51. Класифікація соціальних груп.
52. Психологічні характеристики великих соціальних груп та спільностей.
53. Психологічні особливості неорганізованих (стихійних) спільностей.
54. Масові соціально-психологічні явища.
55. Психологія етнічних груп. Поняття етнічної групи.
56. Охарактеризуйте основні етнопсихологічні категорії.
57. Психологічні особливості українського національного характеру.
58. Поняття малої соціальної групи. Класифікація малих соціальних груп.
59. Теоретичні підходи до дослідження груп у зарубіжній та вітчизняній психології.
60. Поняття про групову динаміку.
61. Утворення і розвиток малої соціальної групи. Основні стадії групоутворення.
62. Групова згуртованість. Механізми формування групової згуртованості.
63. Групова та міжособистісна сумісність.
64. Групові норми та нормативна поведінка.
65. Проблема прийняття групового рішення.
66. Види групового впливу на особистість.
67. Психологія міжгрупових відносин.
68. Поняття про лідерство та керівництво як персоніфіковані форми управління соціальних груп.
69. Теорії походження лідерства і керівництва..
70. Стиль керівництва і проблеми ефективності групової діяльності.
71. Характеристика стилів керівництва.

13 Рекомендована література

Основна

1. Групові ресурси подолання наслідків негативних соціальних явищ : практичний посібник / [Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка]; за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 98 с. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/hr-res21.pdf>
2. Джуган Р.І. Соціальна психологія: методичні рекомендації до курсу. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 51 с.

3. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія: навчальний посібник. Київ: НАВС, 2020 URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/17174>
4. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 688 с.
5. Кальницька Ю. Історія соціальної психології в Україні: друга половина XIX – початок XX століття: навчальний посібник (хрестоматія) / Юлія Кальницька ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 264 с. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/kalnitska-pos21.pdf>
6. Лебон Г. Психологія людських спільнот: переклад Я. Мишанич. К.: Андронум, 2021. 224 с.
7. Оптимізація групової взаємодії в малих групах: посібник / П. П. Горностай, Л. Г. Чорна, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, Г. В. Циганенко ; за наук. ред. П. П. Горностая ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 126 с. https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Posibnyk_Group_2019_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0.pdf
8. Психологія міжгрупової взаємодії у вимірах війни і миру: навчальний посібник / [Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка]; за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс ЛТД, 2023. 146 с. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/psych-mizh-vz.pdf>
9. Підтримка стигматизовуваних меншин: соціально-психологічні технології : практичний посібник / Л. М. Коробка, В. О. Васютинський, В. Ю. Вінков та ін.; за науковою редакцією Л. М. Коробки; НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 178 с. https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/psm_spt-2022.pdf
10. Поліщук В.М. Соціальна психологія: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 217 с.
11. Семігіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
12. Соціальна психологія. 5-е вид. Чалдіні Р., Кенрік Д., Нейберг С. К., 2021. 341 с.
13. Соціальна психологія. Ануфрієва Н.М, Єрмакова Н.О., Зелінська Т.М. Каравела, 2023. 296 с.

14. Сурякова М. В., Панфілова Г. Б., Склянська О. В. Соціальна психологія (з основами соціально-психологічного тренінгу): навч. посіб. Дніпро: Середняк Т. К., 2021. 150 с.

15. Соціальний конфлікт: інноваційні комунікативні технології врегулювання: практичний посібник [Г. М. Бевз, І. В. Петренко, А. І. Гусев, В.І. Давидов, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, О. Г. Цукур] / за наук. ред. Г.М. Бевз, І.В. Петренко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, 2020. 144 с.
<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/PetrenkoBevzPosibnik2020maket.pdf>

16. Слюсаревський М.М., Хазратова Н.В. Теоретичні напрями соціальної психології: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 104 с.

ДОДАТКОВА

1. Зубіашвілі І. К., Лавренко О. В. Соціальна рефлексія як основа механізму економічної соціалізації особистості. Організаційна психологія. Економічна психологія. № 2 (26). 2022. 39-47.

2. Лебон Г. Психологія мас: переклад Я. Мишанич. К: Андронум, 2021. 138 с.

3. Поліщук В. М. Соціальна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення): навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2021. 217 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39247/1/Polishchuk%20V.M.%20_Soc.psycuologie_IL.pdf.

4. Соціальна психологія: методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 053 «Психологія»/ Уклад. проф. Н. П. Гапон. ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 61 с.9.

5. Петренко І. Особливості комунікаційно-технологічного врегулювання соціальних конфліктів у різних сферах соціальної практики / Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2020. Вип. 42 (45). С. 168-178. URL: <http://sssppj.org/index.php/ssj/article/view/166/185>

6. Сурякова М.В., Панфілова Г.Б., Склянська О.В. Соціальна психологія (з основами соціально-психологічного тренінгу): Навч. посібник [електронне видання]: Дніпро: Середняк Т. К., 2021. 150 с.

7. Субашкевич І. Р., Шпагіна А. Д. Дослідження соціальнопсихологічних настроїв українців у період війни. Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Психологія. № 33 (72). 2022. С. 2.

8. Татенко В. Колективна інтуїція як об'єкт соціально-психологічного дослідження / Наукові студії із соціальної та політичної психології. Вип. 47 (50) С. 9-18. URL: <http://sssppj.org/index.php/ssj/article/view/208/224>

9. Чуніхіна С. Л. Здобутки і перспективи розвитку соціальної та політичної психології в Україні: досвід інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Вісник Національної академії педагогічних наук України 4.1 (2022). С. 42-53.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інститут соціальної та політичної психології. Національна академія педагогічних наук України. URL: <http://ispp.org.ua/>

2. European Association of Social Psychology. URL: <https://www.easp.eu/>

3. Соціальна психологія. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6801>

4. Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки». URL: <http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki>

5. Науковий журнал «Соціальна психологія». URL: <https://www.sciencecommunity.org/uk/node/7255>

6. Asian Journal of Social Psychology. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/1467839x>

7. American Psychologist. URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>

8. The Journal of Social Psychology. URL: <https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current>

9. British Journal of Social Psychology. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309>

10. Journal of Personality and Social Psychology. URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>